

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Ontwerp van besluit houdende de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Defensie' in Zaventem

Samenvatting

Goedkeuring van het ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering houdende definitieve vaststelling van het GRUP 'Defensie' in Zaventem, na advies Raad van State.

Het advies van de Raad van State is ontvangen op 24 juni 2024 en geeft geen aanleiding tot inhoudelijke aanpassingen aan de planopties. In de stedenbouwkundige voorschriften werd, in navolging van het advies, in artikel 1.2 'kan' door 'moet' vervangen, hetgeen geen inhoudelijke wijziging inhoudt. In artikel 6 werd, in navolging van het advies, 'minimum' toegevoegd aan de voorschriften. Daarnaast werd de toelichtende kolom bij de voorschriften in de toelichtingsnota verduidelijkt en werd de rechtsgrond in het aanhef van het ontwerpbesluit aangevuld. Deze aanpassingen hebben geen gevolgen voor de inhoudelijke opties van het plan.

Het planningsproces 'Defensie' voorziet in de herbestemming en de ordening van een militaire bestemming van meer dan 90 ha in Vlaanderen en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De herbestemming dringt zich op omwille van de verhuis van de NAVO naar de overkant van de Léopold III-laan en omwille van de plannen om een nieuw Defensie-hoofdkwartier te bouwen. Voor het gehele gebied te Zaventem, Evere en Brussel-stad werd in 2019 een federaal samenwerkingsakkoord en een samenwerkingsakkoord tussen de gewestregeringen overeengekomen. Deze akkoorden resulteren in de afgestemde opmaak van een Richtplan van aanleg (RPA) in het Brussels Hoofdstedelijk gewest en een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) in Vlaanderen: GRUP 'Defensie'.

In het GRUP 'Defensie' wordt een herbestemming voorzien van de site van Defensie (90 ha) op Vlaams grondgebied naar een 'Gemengd bedrijventerrein', 'Bosgebied' en 'Parkgebied'. Hiernaast wordt de inrichting voorzien van een gewestgrensoverschrijdend nieuw hoofdkwartier voor Defensie en de verduurzaming van de aanliggende begraafplaatsen te Zaventem. Conform de beslissing van de Vlaamse Regering van 2019 wordt in het GRUP voorzien in een bosbestemming van ca. 30 ha.

Na de definitieve vaststelling wordt het besluit van de Vlaamse Regering gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het plan treedt in werking veertien dagen na de publicatie.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving

Beleidsdoelstelling OD 3. Gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De start van het geïntegreerde planningsproces werd voorafgegaan door de ondertekening van twee samenwerkingsakkoorden:

- Op 21 december 2018 (VR 2018_2112_DOC.1669) keurde de Vlaamse Regering het 'samenwerkingsakkoord tussen het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de gecoördineerde opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan en een richtplan van aanleg voor de site ex-NAVO/Defensie-KKE in Evere, Stad Brussel en Zaventem' goed.
- Eveneens op 21 december 2018 (VR 2018_2112_DOC.1650) keurde de Vlaamse Regering het 'samenwerkingsakkoord over de inplanting van het nieuwe hoofdkwartier van Defensie en de vijfde Europese school en de stedenbouwkundige principes' goed. Dit akkoord werd door de verschillende regeringen (Federale, Vlaamse en Brusselse) effectief op 29 mei 2019 ondertekend.

Volgende stedenbouwkundige principes werden hierbij overeengekomen:

- Dichte verstedelijking van de terreinen gelegen in een zone (hierna genaamd als "stedelijke zone") van ± 400 meter ten zuiden en langs de Leopold III laan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Vlaams Gewest, met respect voor de autonomie van de gewesten.
- Ontwikkeling van een grootstedelijk landschappelijk gebied ten zuiden van de stedelijke zone rekening houdend met een beperking van bouwvolumes en met de ontwikkeling van een belangrijk deel van deze ruimte als groengebied, met als doel een groene intergewestelijke verbinding te ontwikkelen tussen de sites Josaphat (Schaarbeek) en Nossegemdelle (Zaventem)

Bij de uitwerking in de zuidelijke open ruimte op Vlaams grondgebied wordt minstens 20 ha bosuitbreiding voorzien, als onderdeel van de Groen verbinding tussen Josaphat (Schaarbeek) en Nossegemdelle (Zaventem) en gekaderd binnen de realisatie van openbaar toegankelijk groen in de Vlaamse rand. Op grondgebied van Zaventem en aansluitend ten oosten van gebouw Z wordt de mogelijkheid voorzien voor economische activiteiten binnen de stedelijke zone afgebakend vanuit de Leopold III-laan.

De Vlaamse Regering keurde op 21 mei 2021 de startnota voor het geïntegreerd planningsproces voor het GRUP 'Defensie' goed (met referentie: VR 2021 2105 DOC.0546/2BIS).

Het ontwerp-GRUP werd door de Vlaamse Regering voorlopig vastgesteld op 14 juli 2023. Het openbaar onderzoek vond plaats van 3 oktober tot en met 1 december 2023.

De Vlaamse regering heeft op 3 mei 2024 beslist de termijn voor de definitieve goedkeuring te verlengen met 60 dagen (VR 2024 0305 DOC.0653-1).

De Vlaamse Regering heeft de definitieve vaststelling van het GRUP op 24 mei 2024 principieel goedgekeurd en het advies van de Raad van State ingewonnen.

De Raad van State afdeling Wetgeving bracht op 24 juni 2024 het advies nummer 76.587/16 uit.

Nu wordt het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voorgelegd aan de Vlaamse regering om definitief te worden goedgekeurd. Na de definitieve goedkeuring volgt de publicatie van het goedkeuringsbesluit in het Belgisch Staatsblad.

2. INHOUD

Het geïntegreerde planproces is verlopen in nauw overleg met het lokaal bestuur en de betrokken administraties in Vlaanderen, Brussel en federaal, met een sterk participatief traject met de verschillende stakeholders.

In het Vlaams gewest gelden momenteel de bestemmingen militair gebied en openbaar nut. In het GRUP 'Defensie' wordt een herbestemming voorzien naar een 'Gemengd bedrijventerrein', 'Bosgebied' en 'Parkgebied'. Hiernaast wordt de inrichting voorzien van een gewestgrensoverschrijdend nieuw hoofdkwartier voor defensie en de verduurzaming van de aanliggende begraafplaatsen te Zaventem.

Voor het GRUP werden 3 plandoelstellingen geformuleerd in overeenstemming met de stedenbouwkundige principes uit het federaal akkoord:

- **Stedelijkheid:** in een zone van + 400 meter ten zuiden en langs de Leopold III-laan wordt een dense verstedelijking van de terreinen voorzien, waarbinnen plaats is voor het nieuwe hoofdkwartier van Defensie, een vijfde Europese school, langs Brusselse zijde een nieuwe gemengde stadswijk en langs Vlaamse zijde een zone voor economische activiteiten;
- **Natuur:** ten zuiden van de stedelijke zone wordt voorzien in de ontwikkeling van een grootstedelijk landschappelijk gebied, met als doel een groene intergewestelijke verbinding te ontwikkelen tussen de sites Josaphat (Schaarbeek) en Nossegemdelle (Zaventem). Op grondgebied van het Vlaams Gewest wordt minimum 20ha bos voorzien.
- **Mobiliteit:** het mobiliteitsnetwerk wordt duurzaam en meerlagig gestructureerd en verknoopt. Het open ruimtegebied wordt autovrij gemaakt en de stedelijke zone autoluw.

Dit resulteerde in volgend ruimtelijk concept voor het gebied:

Voor het gebied werd vanuit de doelstellingen één globale en coherente visie opgemaakt. Vermits het plangebied zich zowel op Vlaams als op Brussels grondgebied bevindt, worden er twee plannen opgemaakt worden: een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de delen op Vlaams grondgebied en een Richtplan van Aanleg (RPA) op Brussels grondgebied. Het spreekt voor zich dat het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan enkel bestemmingswijzigingen en stedenbouwkundige voorschriften opneemt voor het deel van het plangebied gelegen op grondgebied van het Vlaams Gewest. Het RPA doet hetzelfde voor de delen die gelegen zijn op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De Gewestregering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest keurde op 3 mei 2024 het RPA 'Defensie' definitief goed.

Op 24 mei 2024 stemde de Vlaamse Regering in met het "Realisatieakkoord tussen de Federale overheid en de Vlaamse Regering voor het grootstedelijk landschappelijk gebied ten zuiden van de Leopold III-laan bij de herbestemming van het militair gebied te Zaventem". (VR 2024 2405 DOC.0774)

Op de inhoud van het plan, de relatie met het voorafgaandelijke planningsproces wordt ingegaan in de toelichtingsnota van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.

3. RESULTATEN VAN HET OPENBAAR ONDERZOEK

De Vlaamse Regering stelde het ontwerp-GRUP voorlopig vast op 14 juli 2023. Het openbaar onderzoek liep van 3 oktober tot en met 1 december 2023. Er werd een informatiemoment georganiseerd voor het ruime publiek op 17 oktober 2023. Voor werd de werkvorm gebruikt van een infomarkt. De infomarkt diende om bezoekers te informeren over het GRUP 'Defensie' in Zaventem en gaf onder meer ook informatie over de manier waarop inspraakreacties kunnen worden ingediend.

Er werden 12 reacties ontvangen, waaronder 10 adviezen van de provincie Vlaams-Brabant, de gemeente Zaventem, de gemeente Schaarbeek, de gemeente Evere, de Vlaamse Milieumaatschappij (water), de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, het Agentschap Wegen en Verkeer, het Departement Openbare Werken, perspective.brussels en Defensie.

In navolging van de adviezen, bezwaren en opmerkingen zijn aanpassingen doorgevoerd aan de verordenend delen van het GRUP:

- aanduiden van een veiligheidsperimeter van 25m omheen de site van gebouw 'Z',
- vergroten van de bestemming militair domein voor ca. 1,2 ha,
- vergroten van de bestemming parkgebied voor ca. 0,5 ha,
- verduidelijken van de multimodale ontsluiting van het militair domein,
- aanpassen van de stedenbouwkundige voorschriften i.v.m. de realisatie van de gemengde bedrijvenzone,
- aanpassen en verduidelijken van de inrichtingsmodaliteiten van de gemengde bedrijvenzone en het militair domein,
- verduidelijken van de nutsvoorzieningen in Parkgebied ten aanzien van het Militair domein,
- verduidelijken van de bepalingen rond verlichting in het militair gebied.

In navolging van de adviezen, bezwaren en opmerkingen zijn aanpassingen doorgevoerd aan het planMER;

- een nieuwe doorrekening van het verkeersmodel,
- verduidelijkingen rond de referentiesituatie, de methode van onderzoek en effectenbepaling bij de discipline Mens-Mobiliteit,

- verduidelijking rond de reikwijdte van het plan-MER tegenover een project-MER bij de discipline Mens-Mobiliteit (detaillering van functies) en
- kleine aanvullingen bij het onderzoek binnen de discipline Mens-Mobiliteit.

Volgende elementen in de adviezen, bezwaren en opmerkingen hebben niet geleid tot aanpassing van het plan:

- opmerkingen inzake sectorale wetgeving,
- opmerkingen die buiten de reikwijdte van het GRUP vallen,
- inrichtingsvragen op projectniveau,
- opmerkingen met betrekking tot de Brusselse begraafplaatsen en
- vragen inzake het tijdelijk behoud van de loop piste.

4. VERWERKING VAN HET ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

De Raad van State afdeling Wetgeving heeft op 24 juni 2024 advies 76.587/16 uitgebracht over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Defensie' in Zaventem.

Met toepassing van artikel 84, §3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

De Raad stelt vast [6.1 - 6.2 - 6.3] dat met het onderscheid tussen de verordenende en niet-verordenende delen van het ruimtelijk uitvoeringsplan niet steeds op een zorgvuldige wijze wordt omgegaan, nu de toelichtingsnota bij het plan soms bepalingen bevat die, door de aangelegenheid waarop ze betrekking hebben en door de wijze waarop ze zijn geformuleerd, kennelijk bedoeld zijn om een verordenend karakter te hebben. De Raad adviseert om het ontwerp op dit vlak aan een bijkomend onderzoek te onderwerpen.

- De toelichtingsnota werd in overeenstemming met deze opmerking aangepast door de toelichtende kolom bij de verschillende artikelen te herformuleren zodat het toelichtend karakter nu volkomen duidelijk is. Dit geldt voor de bepalingen inzake waterbeheer, verlichting en zuinig ruimtegebruik, die op verschillende plaatsen in de toelichting bij artikelen terugkomen. Ook werd de tekst in de toelichting bij artikel 1.2, 2.1, 2.2, 3.2, 4.2 en 6.1 zo aangepast dat duidelijk is dat deze geldt als verduidelijking of voorbeeld bij de verordenende stedenbouwkundige voorschriften.

De Raad stelt verder [7] dat in artikel 1.2, eerste en tweede lid, van de stedenbouwkundige voorschriften 'kan' dient vervangen te worden door 'moet'.

- In navolging van deze opmerking werd deze aanpassing doorgevoerd in artikel 1.2.

In een voetnoot 1 merkt de Raad van State op dat in artikel 6 van de stedenbouwkundige voorschriften vermoedelijk bedoeld wordt 'een gebouw van 'minimum' 1000 m² en dat het voorschrift dan ook in die zin moet aangepast worden.

- In navolging van deze opmerking werd 'minimum' toegevoegd in artikel 6.

Inzake de rechtsgronden merkt de Raad van State op dat ook artikel 13, §1, van het decreet van 21 oktober 1997 'betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu' rechtsgrond biedt voor het ontworpen besluit.

- In navolging van het advies werd artikel 13, §1 van voormeld decreet toegevoegd in het aanhef van het besluit (rechtsgrond).

Het advies van de Raad van State geeft geen aanleiding tot aanpassingen van het ontworpen besluit en evenmin tot aanpassingen van de verordende delen van het plan, met uitzondering van de beperkte aanpassing in artikel 1.2 van de stedenbouwkundige voorschriften en artikel 6, wat geen inhoudelijke gevolgen heeft. In de toelichtingsnota worden, in overeenstemming met het advies, beperkte tekstaanpassingen doorgevoerd zodat duidelijk is dat de betrokken tekstfragmenten een louter toelichting betreffen en geen verordenend karakter hebben. In het GRUP werden enkele tekstuele correcties doorgevoerd: bijvoorbeeld 'ontwerp-plan-MER' werd vervangen door 'plan-MER'.

Het advies geeft dus geen aanleiding tot inhoudelijke aanpassingen aan de planopties in het GRUP.

5. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid.

In het ruimtelijk uitvoeringsplan worden bestemmingswijzigingen doorgevoerd die aanleiding kunnen geven tot planbaten of planschade. Er worden geen bestemmingswijzigingen doorgevoerd die aanleiding kunnen geven tot een kapitaal- of gebruikersschadevergoeding.

De Vlaamse Landmaatschappij is belast met de behandeling van aanvragen voor dergelijke compensaties en ontvangt jaarlijks een bijzondere dotatie van het Vlaams Gewest voor de bekostiging van de compensaties.

Overeenkomstig artikel 43, §3, 3° en artikel 31, §2, 1° van het besluit van de Vlaamse Regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale besturen.

6. VERDER TRAJECT

Het besluit houdende definitieve goedkeuring van het GRUP wordt bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad en op de website van het departement Omgeving. Het besluit wordt betekend aan de gemeente Zaventem en de provincie Vlaams-Brabant.

7. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist haar goedkeuring te hechten aan het bijgaand ontwerp van besluit houdende definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Defensie' en aan de volgende bijlagen:

- bijlage I. Verordenend grafisch plan
- bijlage II. Verordenende stedenbouwkundige voorschriften
- bijlage IIIa. Toelichtingsnota – tekst
- bijlage IIIb. Toelichtingsnota – kaarten
- bijlage IV. Register planbaten, planschade, kapitaalschade en gebruikersschadecompensatie
- bijlage V. Plan-MER
- bijlage VI. Ontwerpend onderzoek.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR